

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องอนิรุทธ์ คือเรื่องที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำสงครามระหว่างพระอนิรุทธ์* ผู้เป็นเจ้าของชายหนุ่มแห่งนครทวารกา** กับพระเจ้าพาดะ*** อันสืบเนื่องมาจากความรักระหว่างพระอนิรุทธ์กับนางอุษา+ ผู้เป็นธิดาของพระเจ้าพาดะ พระอนิรุทธ์ประสบความพ่ายแพ้ในการทำสงคราม ถูกพระเจ้าพาดะจับเป็นเชลย พระกฤษณะ++ ผู้เป็นอัยกาต้องเสด็จมาช่วยพระอนิรุทธ์ โดยทำสงครามกับพระเจ้าพาดะ และในที่สุดพระเจ้าพาดะก็เป็นฝ่ายพราลัย ถูกตัดแขน หรือถูกสังหารเป็นการลงโทษ

* บางฉบับเรียกว่า อรุท บารท หรือบารส.

** บางฉบับเรียกว่า ทวารวดี ทวารผลี ฌริงกา ฌรงกา หรือนครรัตนา.

*** บางฉบับเรียกว่า กรุงพาด พระพาด หรือพาดาสุร.

+ บางฉบับเรียกว่า อุษสา.

++ บางฉบับเรียกว่า พระกฤษณ์ พระบรมจักรกฤษณ์ พระกฤษณ์รัชจักรี พระ

ชิตตราช พระกัทธกร พระกิดนารายณ์ หรือพระกิด.

มีหลักฐานว่าเรื่องอนิรุทธนี้เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ชาวไทยมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20 แล้ว (ตรงกับสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น) เพราะมีการนำชื่อเรื่องชื่อตัวละคร หรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของเรื่องอนิรุทธไปอ้างอิงในกฎหมายโบราณ หรือวรรณคดีโบราณที่มีอายุเก่าแก่

ตามหลักฐานทางล้านนา ปรากฏว่าในกฎหมายโบราณในรัชสมัยของพระเจ้ากือนาแห่งเชียงใหม่* ที่มีชื่อเรียกว่า "ลักษณะการตัดถ้อยต่อคำ" มีข้อความตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ในสมัยนี้มีการนำเรื่องอนิรุทธที่ชาวไทยล้านนารู้จักกันในชื่อว่าอุส่าบารส หรืออุสสาบารส มาแต่งเป็นร้อยกรองประเภทโคลงแล้ว กล่าวคือ ในกฎหมายฉบับนี้มีข้อความตอนหนึ่งระบุว่า ชายคนหนึ่งชื่อว่า ม้าโรงสิน ต่าหนิงนางสรวิโสภา ผู้เป็นภรรยาว่าไม่ตั้งใจทำงานเพราะมีวแต่อ่าน "อุสสาบารสสี่บทคะโลง"¹ คำว่า "คะโลง" ก็คือโคลง หมายถึงโคลงเรื่องอุสสาบารสนั่นเอง

นอกจากนี้ ในโคลงนิราศหริภุญไชย ซึ่งกรวีล้านนาแต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2060² (ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ของอาณาจักรอยุธยา) ก็มีการกล่าวถึงเรื่องการพลัดพรากจากกันของพระบารสกับนางอุสา ในเรื่องอุส่าบารส ควบคู่กันไปกับการกล่าวถึงการพลัดพรากจากกันของตัวละครเอกในวรรณคดีไทยเรื่องต่าง ๆ อีกหลายเรื่อง ได้แก่ การพลัดพรากของนางกักรักกับท้าวรถเสน ในเรื่องรถเสนชาดก การพลัดพรากของนางจिरประภา

* พระเจ้ากือนาครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. 1910 - พ.ศ. 1931.

¹ สิงฆะ วรรณสัย. "คำนำ" อุสสาบารส วรรณกรรมล้านนาไทยสมัยพระเจ้ากือนา หนังสือปริวรรตตามโครงการลานนาคดีศึกษา อันดับ 1 (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2519), หน้า (1).

² ประเสริฐ ฌ นคร. โคลงนิราศหริภุญไชย [สอบกับต้นฉบับเชียงใหม่] (พร้อมทั้งการวิจารณ์ข้อความและศัพท์) (พระนคร : บริษัทการพิมพ์สตรีสาร, 2503), หน้า ๕.

กับพระสุทนต์ในเรื่องสุทนต์ชาดก การพลัดพรากของนางพินทุมดีกับพระสมุทรวโฆษ ในเรื่อง
 สมุทรวโฆษชาดก การพลัดพรากของนางประภาวดีกับพระกุสสุราช ในเรื่องกุสสุราชชาดก
 และการพลัดพรากของนางสีดากับพระรามในเรื่องรามเกียรติ์ แสดงว่าในเวลานั้นเรื่อง
 การพลัดพรากของนางอุสากับพระบารส ต้องเป็นที่รู้จักกันดีอย่างแพร่หลาย ไม่แต่การ
 พลัดพรากของตัวละครคู่อื่น ๆ ในวรรณคดีไทยเรื่องต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
 คำประพันธ์ที่กล่าวถึงการพลัดพรากระหว่างนางอุสากับพระบารส มีดังนี้

๑	ปะภาพิโยคสร้อย	สุทนต์ กิติ
	สมุทรวโฆษร้างพิณ	แม่ม่ม้าง
	ขนบจากเจียนอุ-	ษาราช
	อกพีแวนรื้อนร้าง	กว่าเป่องบุรเพ
		(หน้า 51)

อนึ่ง ในโคลงบทที่ 83 และ 117 ของวรรณคดีเรื่องเดียวกัน
 คือนิราศหริภุญไชย ยังมีข้อความกล่าวถึงการอ่านโคลงอุสาบารสของชาวไทย
 ล้านนา ดังนี้

๑	ราตรีเทียนที่ปแจ้ง	เจาะงาม
	มัวม่วนนเนตรitam	ตั้งถ้อ
	อุสากันโลงนาม	ซึกชอบ ชื่นเอษ
	บุญพี่พอเปลืองปล้อ	เปล้าซ้ำเช่าทรวง
		(หน้า 29)

และ

๑ อุดสาเสียงสว่างสร้อย	รัชนี้
กรกันโลงทันที	อ่านอ้อย
บารดเรียกมาลี	เบงบาด ทุมเออ
ตรีโจกทุกถ้อย	เถียงถ้อยตามชัย

(หน้า 38)

ในวรรณคดีเรื่อง ท้าวฮุ่งท้าวเจือง หรือท้าวบาเจือง ของชาวไทยล้านช้าง ซึ่งสันนิษฐานว่ามีการแต่งขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรประมาณปลาย พุทธศตวรรษที่ 20-21³ มีการกล่าวถึงเรื่องการพลัดพรากของ บามะราช กับ นางอุสาสร้อยกงพาน ซึ่งก็คือพระบารส หรือบารทย์ กับนางอุษา ดังนี้

๑ <u>บามะราช</u> อ้างยั้งหว่าง	สองฮ่า
บุญชูชักช่วยขวง	ยั้งไค้
<u>อุสาสร้อยกงพาน</u>	<u>ภูวะนาก</u>
ไทว่าไว้หลายชั้น	ชิวลาง

(หน้า 84)

³ ประคอง นิมมานเทมินท์. "มหากาพย์เรื่องท้าวบาเจือง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์" วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530, หน้า 361.

นอกจากจะมีหลักฐานว่า เรื่องอนิรุทธ์เป็นที่รู้จักแพร่หลายอยู่ในหมู่ชาวไทยล้านนา และชาวไทยล้านช้างในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 20 อันตรงกับยุคนครุงศรีอยุธยาแล้ว ในหมู่ชาวไทยอยุธยาเองก็รู้จักเรื่องอนิรุทธ์กันดีไม่แพ้ชาวไทยล้านนาและล้านช้าง เพราะมีการกล่าวถึงเรื่องเทวดาพรากพระอนิรุทธ์กับนางอุษาในวรรณคดีเรื่องทวาทศมาสโคลงสั้น ซึ่งเป็นวรรณคดีที่สำคัญเรื่องหนึ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ดังปรากฏในเนื้อความดังนี้

<u>๑ ศรีอนิรุทธราศีรัง</u>	<u>แรมสมร</u>
<u>ศรีอุษาเจียรโคด</u>	<u>คลาศแคล้ว</u>
<u>เทวานราร</u>	<u>จำจาก</u>
<u>ยังพรำน้ำนองแก้ว</u>	<u>คอบคิน</u>

(หน้า 687)

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าไม่มีต้นฉบับเรื่องอนิรุทธ์ที่มีการกล่าวอ้างไว้ในวรรณคดีเรื่องทวาทศมาสโคลงสั้นตกทอดมาถึงปัจจุบันเลย ข้อนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าเรื่องอนิรุทธ์สำนวนดังกล่าวนี้ อาจยังเป็นเพียงวรรณคดีมุขปาฐะ (Oral literature) เท่านั้น ไม่มีการแต่งขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีเช่นนั้นก็อาจมีต้นฉบับลายลักษณ์แล้ว เพียงแต่ไม่มีเหลือตกทอดมาถึงปัจจุบันแจกเช่นวรรณคดีไทยหลายเรื่องที่มีการกล่าวอ้างไว้ในโคลงนิราศทริภุชไชย และในจินตามณี*

* ในโคลงนิราศทริภุชไชยมีการกล่าวถึงตัวละครชื่อ ชุนเท กับนางกุมภการ ซึ่งไม่ทราบว่าจะอยู่ในวรรณคดีเรื่องใด ส่วนจินตามณีกล่าวถึงตัวละครหลายตัวซึ่งปัจจุบันยังไม่ทราบว่าอยู่ในเรื่องใด เช่น ศรีอุมาธิการ พระนันทกษัตริย์สังวาส เป็นต้น.

ปัจจุบัน ปรากฏว่ามีวรรณคดีหลายลักษณะ เรื่องอนิรุทธอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย คือ ในภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ แต่ก็ปรากฏในรูปแบบที่แตกต่างกันบ้างก็แต่งเป็นร้อยแก้ว บ้างก็แต่งเป็นกลอนบทละคร บ้างก็แต่งเป็นบทจับระบำ และบ้างก็แต่งเป็นบทลำ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีลักษณะของเรื่องต่างกันด้วย เพราะบางฉบับหรือบางสำนวน มีลักษณะเป็นเทวตำนาน บางฉบับเป็นนิทานวีรบุรุษ บางฉบับเป็นตำนานสถานที่ ฯลฯ นอกเหนือจากนี้ เรื่องอนิรุทธสำนวนต่าง ๆ ก็มีรายละเอียดที่ตรงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ชวนให้ศึกษาว่าเรื่องอนิรุทธในวรรณคดีไทยมีเนื้อหาเป็นอย่างไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และมีที่มาจากต้นตอเดียวกันหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งน่าสนใจศึกษาว่าเรื่องอนิรุทธสำนวนต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อกันบ้างหรือไม่ ถ้ามี มีอย่างไร และแต่ละสำนวนมีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง

อนึ่ง ปรากฏว่าชาวไทยนิยมเรื่องอนิรุทธกันมากพอสมควร มีการนำไปเล่าสู่กันฟัง หรือมีการนำไปกล่าวอ้างในผลงานของกวีรุ่นหลังอย่างแพร่หลาย ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าเรื่องอนิรุทธน่าจะต้องมีคุณค่าบางประการ จึงสามารถถ่ายทอดสืบต่อกันมาผ่านระยะเวลาอันยาวนานนับแต่อดีตถึงปัจจุบันได้

การศึกษาค้นคว้าเรื่องอนิรุทธ มีผู้เริ่มไว้บ้างแล้ว แต่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและมีอยู่เป็นจำนวนมากมาช้านานแล้ว นำเรื่องอนิรุทธที่มีปรากฏในทุกภาคมาศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียด เท่าที่ผ่านมาเป็นเพียงศึกษาเรื่องอนิรุทธบางประเด็น หรือเพียงบางฉบับ และหากจะมีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีไทยเรื่องอนิรุทธต่างฉบับหรือต่างสำนวนอยู่บ้าง ก็ไม่ได้มีการศึกษาครบทุกภาคหรือศึกษาให้ได้ผลที่กระจ่างชัด และได้ผลที่ลึกซึ้งกว้างขวาง

การศึกษาเรื่องอนิรุทธ์เท่าที่ผ่านมามีดังต่อไปนี้ ธนิต อยู่โพธิ์ ศึกษาหาที่มาของเรื่องอนิรุทธ์คำฉันท์ตอนต้น คือตอนพระไทรเทพารักษ์อุ้มสมตัวละครเอก และสรุปว่าเนื้อหาดังกล่าวน่าจะได้ที่มาจากคัมภีร์วิษณุปุราณะ⁴ มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ ได้ศึกษาที่มาของเหตุการณ์อุ้มสมและเหตุการณ์ในเรื่องอนิรุทธ์คำฉันท์เช่นเดียวกัน แต่ได้ผลสรุปที่แตกต่างออกไปว่าน่าจะได้ที่มาจากเรื่องราวในคัมภีร์หริวงศ์ซึ่งอยู่ในภาคผนวกของมหาภารตะ โดยนอกจากจะพิจารณาเนื้อหาตอนพระอนิรุทธ์และนางอุษาได้พบกันครั้งแรกแล้ว ยังพิจารณาเนื้อหาตอนทำสงครามระหว่างฝ่ายพระเจ้าพาดะกับฝ่ายพระกฤษณะด้วย นอกจากนี้ มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ ยังได้ศึกษาอิทธิพลทางด้านเนื้อหาที่เรื่องอนิรุทธ์บางสำนวนมีต่อสำนวนอื่น เช่น อิทธิพลที่เนื้อหาของอนิรุทธ์คำฉันท์มีต่อเนื้อหาของเรื่องนารายณ์สิบปาง เป็นต้น⁵ ชลธิรา สัตยาวัฒนา ศึกษาสมัยที่แต่งเรื่องอนิรุทธ์คำฉันท์ และสรุปว่าน่าจะแต่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น⁶ ส่วน จำลอง ยอดยิ่ง ได้ศึกษาเรื่องอนิรุทธ์ประเด็นเดียวกันและได้ผลสรุปตรงกัน รวมทั้งสรุปเพิ่มเติมว่า ผู้แต่งเรื่องอนิรุทธ์คำฉันท์น่าจะได้แก่ พระเชาวราช ซึ่งเป็นโอรสในสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ⁷ อนึ่ง ลัทรุพา สวัสดิพงษ์ ได้เสนอบทความเรื่อง "การศึกษา

⁴ ธนิต อยู่โพธิ์. "ที่มาของเรื่องอนิรุทธ์คำฉันท์และบทละครเรื่องอุษรุท" ใน วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 2 (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2530), หน้า 612-613.

⁵ Maneepin Phromsuthirak. "Hindu Myths in Thai Literature with Special reference to the Narai Sip Pang." Thesis submitted for the Ph.D. degree of the University of London, P. 187-200.

⁶ ชลธิรา สัตยาวัฒนา. วัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ในสมัยอยุธยาตอนต้น (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นวลจันทร์, 2524), หน้า 53-112.

⁷ จำลอง ยอดยิ่ง. "อนิรุทธ์คำฉันท์วิเคราะห์" วารสารเมืองโบราณ ปีที่ 2 (มกราคม - มีนาคม 2519), หน้า 84 - 89.

วรรณกรรมลานนาเรื่องหอมน พรหมจักร และอุสสาบารส" โดยศึกษาอิทธิพลของ
 เรื่องรามเกียรติ์ที่มีต่อเนื้อหาของวรรณคดีทั้งสามเรื่องนี้ แล้วสรุปได้ว่า เรื่องอุสสา
 บารสได้ที่มาของเนื้อหา และตัวละครส่วนหนึ่งมาจากเรื่องรามเกียรติ์^๘ ศิริพร บางสุด
 ไตเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง "วรรณกรรมอีสานเรื่องพระกิตพระพาน" และได้ผลสรุปว่า
 เรื่องพระกิตพระพานนี้ น่าจะได้ที่มาจากเรื่องกฤษณาตัวในนารายณ์สิบปางฉบับโรงพิมพ์
 หลวง ผสมผสานกับเรื่องอุสสาบารสของล้านนา^๙ ส่วน สุนันทา มิตรงาม ได้เสนอ
 วิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องอุรุทนต์บั้งสงขลาตามทฤษฎีรส" และ
 เสนอผลการศึกษาดูหนึ่งว่า เรื่องอุรุทนต์บั้งสงขลาจะเป็นผลงานของกวีท้องถิ่นทาง
 ใต้ที่แต่งขึ้นเพื่อใช้แสดงละครมากกว่าที่จะได้ที่มาจากแหล่งอื่น^{๑๐} การสรุปเช่นนี้เป็นการ
 ตวนสรุปจากความคิดเชิงท้องถิ่นนิยมมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่มีร่องรอยที่สามารถสันนิษฐาน
 ได้ว่าน่าจะได้เรื่องนี้มาจากแหล่งอื่น หรือภาคอื่นมากกว่า

^๘ จัตรยุพา สวัสดิพงษ์. "การศึกษาวรรณกรรมลานนาเรื่องหอมน พรหมจักร และอุสสาบารส" ใน รายงานการสัมมนาทางวิชาการ วรรณกรรมลานนา เล่ม 2 (เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527), หน้า 577-625.

^๙ ศิริพร บางสุด. "การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องพระกิตพระพาน" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทยภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531, หน้า 214.

^{๑๐} สุนันทา มิตรงาม. "การวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องอุรุทนต์บั้งสงขลาตามทฤษฎีรส" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531, หน้า 19.

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาเรื่องนิรุกษ์ในประเด็นต่าง ๆ และในฉบับต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างน่าพิศวง บ้างก็เป็นการด่วนสรุปโดยมิได้พิจารณาข้อมูลให้เพียงพอ หรือบ้างก็ได้ผลสรุปที่ยังไม่ชัดเจน หรือยังไม่น่าจะถูกต้องนัก รวมทั้งเท่าที่ผ่านมามีจะมีการยอมรับว่ามีกลอนบทละครเรื่องอุณรุทฉบับหนึ่ง ก่อนฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แต่ก็มิได้เคยมีผู้นำเรื่องนี้มาศึกษาวิเคราะห์เลย ทำให้ผลการศึกษาเรื่องนิรุกษ์ยังไม่ถูกต้อง และบางคนยังคงเชื่อตามความคิดเห็นดั้งเดิมที่เคยมีกันมาว่า พระราชนิพนธ์บทละครในเรื่องอุณรุท ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเป็นบทละครเรื่องอุณรุทฉบับที่เก่าที่สุดของไทย ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องนิรุกษ์ให้ละเอียด และลึกซึ้งและกว้างขวางกว่าเดิม โดยใช้หลักฐานเรื่องนิรุกษ์ที่ยังไม่มีผู้ศึกษาวิเคราะห์มาก่อน และใช้หลักฐานอื่น ๆ ทั้งที่มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศเพื่อให้ได้ผลสรุปที่ชัดเจน และถูกต้องกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงได้ตั้งใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนิรุกษ์ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาที่มาและความสัมพันธ์ของวรรณคดีไทยเรื่องอุณรุทฉบับต่าง ๆ โดยใช้ทฤษฎีทางวรรณคดีและทฤษฎีทางคติชนวิทยา
2. ศึกษาคุณค่า ความสำคัญ และลักษณะเด่นของวรรณคดีไทยเรื่องอุณรุทเหล่านี้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาจากเรื่องอุณรุททั้งที่แต่งเป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง แต่ในการศึกษาวิเคราะห์ค่าประพันธ์ การใช้คำ และสำนวนโวหาร จะใช้ข้อมูลแต่เฉพาะฉบับที่แต่งเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

แม้เรื่องนิรุกษ์จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันเป็นหลายชื่อ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอใช้คำว่า "เรื่องนิรุกษ์" เป็นคำเรียกทั่วไปหรือคำเรียกรวม หากมีได้ ต้องการจะให้หมายถึงฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ เว้นแต่ในกรณีที่ต้องการจะให้หมายถึง เฉพาะฉบับใดฉบับหนึ่ง ก็จะเรียกชื่อโดยใช้ชื่อเรื่องของฉบับนั้น ซึ่งอาจต่างไปจากชื่อ เรียกดังกล่าวนี้

สมมุติฐานของการวิจัย

เรื่องนิรุกษ์ในวรรณคดีไทยไม่น่าจะได้ที่มาของเรื่องจากแหล่งเดียว แต่มาจากแหล่งต่าง ๆ และวรรณคดีไทยเรื่องนิรุกษ์แต่ละฉบับต่างก็มีคุณค่า ความสำคัญ และ ลักษณะเด่นในทางวรรณคดี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเรื่องนิรุกษ์ในวรรณคดีไทยของภาคต่าง ๆ
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์วรรณคดีไทยเรื่องนิรุกษ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. สรุปและเสนอผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลของการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนิรุกษ์ในวรรณคดีไทยลึกซึ้งและกว้างขวาง กว่าที่เคยมีมาในอดีต
2. ทำให้ทราบที่มาและความสัมพันธ์ของเรื่องนิรุกษ์ฉบับต่าง ๆ ในวรรณคดีไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ทำให้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และทราบลักษณะเด่นของเรื่อง
อนิรุทธ์แต่ละฉบับได้อย่างเด่นชัด

4. ทำให้เรื่องอนิรุทธ์บางฉบับที่ยังไม่เคยมีการพิมพ์เผยแพร่เป็นที่รู้จักของ
นักวิชาการ และผู้สนใจศึกษาวรรณคดีไทย อันจะก่อให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น

5. เป็นแนวทางในการศึกษาวรรณคดีไทยเรื่องอื่นๆที่มีหลายสำนวนต่อไป